

STAREȚUL ISAACHIE I DE LA OPTINA

Traducere din limba rusă de pr. prof. Teoctist Caia

Carte tipărită cu binecuvântarea
Înaltpreasfințitului
TEOFAN
Mitropolitul Moldovei și Bucovinei

DOXOLOGIA
IAȘI 2013

CUPRINS

Cuvântul IPS Teofan	7
Precuvântare	11
Capitolul I. Viața lui Ivan Ivanovici în lume și dezlegarea de aceasta	15
Capitolul II. Intrarea lui Ivan Ivanovici la mănăstire și viața sa în schit	24
Capitolul III. Alegerea ieromonahului Isaachie ca întâistătător și primii ani de conducere a mănăstirii	33
Capitolul IV. Activitatea gospodărească a egumenului Isaachie.....	39
Capitolul V. Cârmuirea lăuntrică a mănăstirii	48
Capitolul VI. Relațiile întâistătătorului Isaachie cu persoanele străine.....	62
Capitolul VII. Portretul moral al părintelui Isaachie în scaunul de egumen	71
Capitolul VIII. Ultimii ani din viață și fericitul sfârșit al părintelui arhimandrit Isaachie	78
Cuvântul ieromonahului Trifon după trecerea la Domnul a întâistătătorului Sihăstriei Optina, arhimandritul Isaachie.....	84
ADAOS. Din scrisorile adresate părintelui Isaachie.....	90
POSTFAȚĂ	93

Capitolul I

VIAȚA LUI IVAN IVANOVICI ÎN LUME ȘI DEZLEGAREA DE ACEASTA

Din mărturiile lapidare care s-au păstrat despre strămoșii părintelui arhimandrit Isaachie, se vede că provenea dintr-o familie de negustori foarte bogați ai orașului Kursk, fiind chiar cetățeni de onoare ai acestei urbe. Fără să țină seama de sumele mari de bani pe care le câștigau făcând comerț cu vite și concesionând locurile de pescuit din Cernomorje, familia Antimonovilor a continuat să păstreze stilul de viață al negustorimii ruse. La sfârșitul secolului trecut¹, în fruntea ei stătea Vasile Vasilievici Antimonov, care s-a sfârșit la adânci bătrâneți, în anii '20 ai secolului al XIX-lea. Având o râvnă deosebită față de Biserica lui Dumnezeu și ducând o viață creștinească, cerea ca obligațiile religioase să fie îndeplinite de către toți membrii numeroasei sale familii.

Mergând de sărbători la biserică, toată familia evlavioasă a Antimonovilor arăta multă bunăcuviință și se comporta exemplar. Dintre aceștia ieșea în evidență, prin râvna sa, tânărul Ivan Ivanovici (mai apoi, arhimandritul Isaachie). Fiul cel mai mare al lui Vasile Vasilievici, Ivan Vasilievici, a avut, din trei căsătorii, treisprezece copii, dintre care Ivan Ivanovici, născut la 31 mai 1810, a fost al cincilea și ultimul copil din prima căsătorie, cu domnișoara Ana Puzanova. Bunicul evlavios al lui Ivan Ivanovici era

¹Secolul al XVIII-lea.

deosebit de atașat de micuțul său nepot și adesea îl lua la biserică, unde mergea în fiecare zi la Utrenie și la Liturghie. Și tatăl lui Ivan Ivanovici, educat într-un autentic duh creștinesc, a moștenit virtuțile tatălui său. Simplitatea și smerenia lui produceau tuturor o impresie plăcută. S-au păstrat câteva informații privind călătoria sa la Kiev, din anul 1809, când s-a întâlnit cu starețul de acolo, ieromonahul Partenie. Despre acesta din urmă se spune că, văzându-l pe Ivan, l-a întâmpinat spunându-i: „Fericit este pân-tecele care a născut un monah!”

După spusele unor martori oculari, familia Antimonovilor se bucura de mare prețuire în oraș, pentru cinstea lor ireproșabilă, pentru asprimea vieții lor creștine, pentru îndeplinirea cu sârg a celor poruncite de Biserică – un lucru ce, în vremuri de atunci, nu reprezenta neapărat o raritate – iubirea față de casa lui Dumnezeu, care se exprima în ajutoarele pentru înfrumusețarea ei, osârdia față de slujitorii altarelor, față de monahi și față de săraci. Pentru miluirea celor aflați în nevoi aveau fixată o anume zi din săptămână. Petrecându-și copilăria și adolescența într-un astfel de mediu familial, Ivan Ivanovici a primit o educație severă, potrivită cu duhul aceluși timp. Cu toate că erau destul de bogați, s-a obișnuit încă de acasă să suporte tot felul de lipsuri, mulțumindu-se cu cea mai simplă hrană și înfrânându-se în toate ale lumii acesteia. Astfel Pronia Divină îl pregătea parcă pentru viața viitoare de aspră nevoință.

Ivan Vasilevici, bărbat simplu, dar, în același timp, și om instruit, s-a folosit, pentru educația copiilor săi, de vechile obiceiuri, cerând de la aceștia supunere necondiționată și tot atât de mult respect față de autoritatea părinților, încât copiii nu îndrăzneau să stea jos fără încuviințarea acestora. Părinții însă nu aplicau măsurile severe pentru acele vremuri și niciodată nu au ridicat mâna pentru a-i

nu se împăca cu gândul ca fiul lui să meargă la mănăstire, cu toate că acesta a început să-l roage în acest sens. În al doilea rând, el însuși era încă nedecis în privința schimbării modului său de viață; cum ar putea să facă așa ceva și îi va fi spre folos? S-a îndoit în felul acesta până la vârsta de treizeci și șase de ani, și trebuie să presupunem că așteptase un semn de la Dumnezeu pentru a-și hotărî în mod definitiv soarta. Un astfel de semn l-a considerat a fi, în primul rând, o cerere în căsătorie soldată cu eșec. Ivan Vasilievici i-a propus în nenumărate rânduri să se căsătorească. I s-au găsit și mirese, dar de fiecare dată logodna era zădărnicită. Ultima dată, cedând la dorința părinților, s-a dus să vadă ultima logodnică, dar curând și-a anunțat tatăl că nu-i este pe plac. După această încercare nereușită, s-a hotărât definitiv să ducă la îndeplinire dorința sa tainică de a merge la mănăstire.

Trebuie să subliniem faptul că fratele său mai mare, Mihail Ivanovici, nu cu mult timp înainte, a intrat în monahism la Sihăstria Optina, cu renumiții săi stareți, mult înduhovniciți. Acum Ivan Ivanovici s-a adresat acestuia cu rugămintele preaplecată, cerându-i să-i dea un sfat privitor la intrarea în mănăstire. Fratele său a refuzat cu hotărâre să-l povățuiască în privința aceasta, deoarece, în astfel de lucruri importante, fiecare trebuie să-și hotărască soarta, lucrând liber, după chemarea lui Dumnezeu. Nu există nicio îndoială că exemplul fratelui mai mare a avut o influență majoră în hotărârea lui Ivan Ivanovici. Odată cu intrarea lui Mihail Ivanovici la Optina, Ivan, vizitându-și fratele, a avut posibilitatea să-i cunoască el însuși pe marii ei stareți.

El singur povestea, mai târziu, ce impresie profundă i-a produs înainte-vederea părintelui Lev. Așa spune dânsul despre întâia lui întâlnire cu starețul: „Trăind încă în lume, am venit pentru prima dată la Sihăstria Optina și am dorit să iau binecuvântare de la părintele Leonid.

M-am dus la Stareț dimineața devreme. Încă nu se adunase poporul. Doar o singură femeie stătea în genunchi, pentru mărturisirea păcatelor, înaintea lui. Ucenicul de chilie i-a spus Starețului: «A venit Ivan Ivanovici Antimonov». «Lasă-l să aștepte», a răspuns starețul cu voce tare. M-am așezat pe o bancă în antreu. Plecând femeia, Starețul m-a chemat: «Vaniușca!». Fără să cred că starețul m-a chemat pe mine, am continuat să stau liniștit pe bancă. Ucenicul de chilie, zâmbind, a zis: «Vă cheamă părintele». Mie, unui filfizonaș de gubernie, mi s-a părut neadecvată o așa denumire patriarhală, dar nu m-am supărat nicidecum, ci, din contra, un așa mod simplu de adresare al marelui Stareț m-a mângâiat la inimă³. Chiar și acum îmi amintesc acest lucru cu multă bucurie. «Vaniușca! Vino aici» – a continuat Starețul să mă cheme la sine. M-am dus la el, am primit binecuvântare și, așezându-mă în genunchi, i-am explicat ceea ce mă tulbura. Starețul, ascultând totul cu atenție și cu iubire părintească, m-a mângâiat cu înțelepte cuvinte și, luându-și rămas bun, mi-a prezis că voi fi și eu monah. Peste vreo șapte ani, prezicerea lui s-a adevărat⁴.

Așa s-au legat cele mai cordiale și duhovnicești legături ale lui Ivan Ivanovici cu părintele Lev, care i-au bucurat și înălțat sufletul la fiecare vizită făcută la Optina. O astfel de admirație și simpatie s-a observat că o avea și față de alți stareți de la Optina: față de părintele Moise și față de cel mai fidel fiu duhovnicesc al starețului Lev, ieroschimonahul Macarie, cel cu care Ivan Ivanovici a purtat o corespondență intensă. Și stareții, la rândul lor, i-au dovedit deplina lor recunoștință și admirație pentru simplitatea sa și încrederea pe care o purta față de sfaturile lor.

³ Ivan Ivanovici își amintea mai apoi că așa îl chema, cu această patriarhală denumire, și iubitul său bunic.

⁴ Povestirea este preluată din „Viața starețului ieromonah Leonid de la Optina, în schimă Lev”, ediția Sihăstriei Optina de la Kozelsk, M. 1876, pag. 85, 86.

suflete, a început să-l tulbure cu felurite cugete: „Pentru ce mergi și încotro?” – așa îl neliniștea vrăjmașul pe tânărul Antimonov, care avea treizeci și șase de ani când deja se apropiase de ținta călătoriei sale, Sihăstria Optina. De câteva ori chiar a încercat să se întoarcă din drum, așa cum se întâmplase mai înainte, dar rușinea de vorbele ce s-ar fi iscat l-a convins a merge mai departe. A fost supus unei lupte grele chiar la ultima „vamă”; dar, alergând la rugăciune, pentru ca Dumnezeu să-l ajute, a biruit definitiv prima ispită și a ajuns cu bine la sfânta mănăstire. Când se apropia de zidurile acesteia, s-a întâlnit cu starețul ieroschimonah Teodot, care viețuia atunci la Optina și era renumit pentru viața sa virtuoaasă. Acestuia i s-a părut că Ivan Ivanovici este ieromonah, dar, privindu-l din apropiere, și-a dat seama că s-a înșelat. Când i-a relatat părintelui Macarie despre aceasta, Starețul i-a răspuns că l-a văzut având un rang mai înalt, dar nu i-a spus care.